

3.500.000

תפקיד העתונאי הוא משולש: להגיע למקום האינפורמציה, לברר את האמת ולדחוק על מה שראה. כל אמצעי כשר כדי להשיג את המטרה הראשונה. כל היושר נבושע שעבר הגיש העולם הזה את הדו"ח פוקח-העיניים של שליחו, שחורר למצריים. השבוע מגיש העולם הזה את הדו"ח של שליחו שביקר במוסקבה. כמו הדו"ח של רפי גלסון, מחייב הדו"ח ה' סנסציוני של שלום כהן להסיק מסקנות מרחיקות-לכת, בעלות חשיבות מכרעת. הוא עשוי לחולל מהפכה גמורה בעולם מושג-גינז ותפסותינו. מבחינה זו מילא תפקיד לאומי ראשון במעלה.

הבעיה היתה, בפשטותה, זו: שלושה וחצי מיליון יהודים חיים בכרית-המועצות. זהו שליש הי פזורה ששרד בחיים. האם רוצים יהודים אלה לעלות לישראל?

כ"ן! אמרו הציונים, אשר בשבילם היה זה בחזקת דבר שבאמונה. הם תיארו את יהדות ברית-המועצות כאסיר בבית-סוהר גדול, המצפה לגואל.

לא! אמרו הקומוניסטים, שטענו כי כל תשובה אחרת אינה אלא הסתה אנטי-סובייטית. הם הצביעו על יהודי אמריקה, שאין להם חשק רב לעלות לישראל. לדעתם היה מצב יהודי רוסי דומה.

שלום כהן נסע לברית-המועצות כמשקיף ללא דיעה מוקדמת. הוא ראה, שאלו שותח, התרשם. תשובתו היא אוביקטיבית, עובד-דתית, עניינית. מסקנתו של משקיף מאומן ובלתי-משוחד.

תשובתו היא כי הרוב המכריע של יהודי ברית-המועצות, אולי שלושה מיליון נפש, רוצה לעלות לישראל.

מה שקרה ליהודי ברית-המועצות אינו נוגע, כמעט, למהותו של המשטר ה' סובייטי. ירדיו ואויביו יסכימו ביניהם שמשטר זה אינו אנטישמי במהותו, ושעשה לא מעט כדי לחלום בגילויים החיצוניים של האנטישמיות המסורתית של העמים ה' סלאביים. מבחינה כלכלית, אין ספק שמצב היהודים שם נוח מאד יחסית.

אם בכל זאת סבורים יהודי רוסיה כי האנטישמיות היא גם בארצם מפלצת רדומה, העולה להתעורר באחד הימים ולהרים את ראשה הנורא, הרי זו תוצאה של תהליך היסטורי ששום משטר חברתי אינו יכול להשפיע עליו.

היסטוריון גאון, שאינו חובב יהודים כמיוחד, תיאר תהליך זה באופן מושלם. בספר השמיני של יצירתו האדירה (עמוד 285) קובע ארנולד טויבני:

"הסכסוך הכלכלי בין היהודים לבין הגויים ה' המערב עבר שלוש מערכות. במערכה הראשונה היו היהודים שנואים, אך אי-אפשר היה לוותר עליהם. האיבה ליהודים גרמה לרדיפות, אך אלה הוגבלו על-ידי אייכולתם של רודפיהם הגויים למלא את מקומם. . . המערכה השנייה נפתחה, בארץ מערבית אחת אחרי השנייה, מייד כשהבורגנות הגויית העולה רכשה לעצמה די נסיון, כשרון והון כדי למלא את מקומם של היהודים. . . הבורגני הגויי התפתח להשתמש בכוחו כדי להי' פטר בכוח ממתחריו היהודיים. . . המערכה השלישית נפתחה באותן מארצות המערב בהן השתלטו הבורגנים הגויים במידה כזאת על המקצועות היהודיים עד שנעלב בלבם הפחד המסורתי בפני המת' חרים היהודיים, והם שוב היו מוכנים להפיק יתרון כלכלי מגויס הכשרון היהודי לטובת כלכלתם הלאומית."

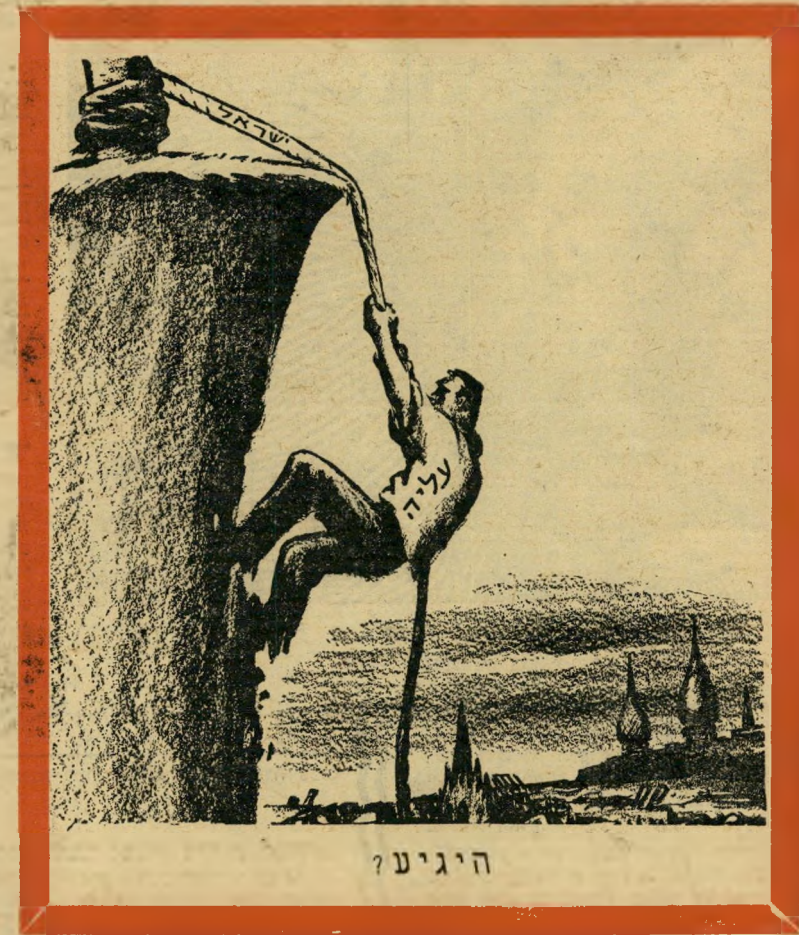
אם נקבל תיאור זה, הרי אמריקה נמ' צאת עתה במערכה השלישית, וגרמניה ה' נאצית ה' המערב. אולם רוסיה, האחרונה

טרם אחר. אולם אני מאמין בלב שלם כי במקרה זה האינטרס היהודי והאינטרס הישראלי מזדהים לחלוטין.

המדינה זקוקה לתגבורת אנושית. כל עתידה — בימי מלחמה, ועוד יותר בימי שלום — יתבסס על היסוד האנושי שלה. ככל שבסיס זה יהיה יותר רחב ומצק, כן יגדלו סיכויי המדינה להתקיים ולהכות שרשים במרחב.

זהו החשבון הקר. ישנו גם חשבון חם יותר. אל נשלה את עצמנו: איש מאתנו לא יוכל להיות אדיש עת יהיו יהודים בארצות אחרות נתונים במצוקה. אנו קשורים בהם בקשרי מוצא, רוח ורגש. אם נרצה בכך ואם לאו, נצטרך לדאוג להם.

מבאן התשובה החדר-משמעותי: המנגנון הממלכתי של המדינה

היגיע

חדשה. בני שיכבה זו שזאפים — בצדק — לקבל ליריחם את המינהל הממלכתי ואת ההנהלה המשי' קית בארצותיהם. הם לא יהיו בני-אדם, כשר זרם, אם לא יראו בעין רעה מאד את המוני היהודים שתפסו את המקומות האלה.

זהו קרקע-בתולין קלאסי לאנטישמיות חדשה. הרגעש שיפרוץ ביום מן הימים. שום חוק, שום הסברה פוליטית, לא יוכלו להתגבר על תופעת-טבע כזאת. וזהו, כנר' אה, פחדם הגדול של יהודי ברית-המועצות, כפי שהוא משתקף מתוך הדו"ח האובייק' טיבי. הרקע האנטישמי של עלילת-הרוצחים של סטאלין, בסוף ימיו, ביסס פחד זה.

יצד תתייחס המדינה לתופעה זו? כניצד נתייחס אליה אנחנו? למה היא מחייבת אותנו? איני זמנה עם אותם הטוענים כי מדינת ישראל היא רכוש של היהדות הכיני' לאומית. אני סבור כי המדינה שייכת לבניה, וכי האינטרס של המדינה קודם לכל איני

חדש של עיגונים. מי רוצה בכך? לא צעקות היסטוריות דרושות לנו, אלא לחץ מוסרי שקול, נכון וכן. לחץ שלא ייותר, לא ירפה, אך יהיה מבוסס על הגיון פוליטי. אני מאמין שישנה אפשרות שקול כזה ימצא אוזן קשבת בין חומות הקרמלין. המנהיגים הסובייטיים לא ייהפכו ציונים, אולם הם עשויים יום להבין כי פתיחת שפתם ההגירה היא לטובתם.

לפי כל הדיעות, מנהיגים אלה הם אנשי-מציאות. אין ספק שהם יודעים כי במני' גיון הסובייטי מתפתח גורם של לחץ, העשוי לחבל במכונה מבפנים. אם תיפתח בפניהם דרך להקל על הלחץ מבלי להזיק לאינטרסים של מדינתם ושל משטרם, יתכן שלא יהססו בפני פתרונית מהפכניים. ניקיטה כרושצ'וב השמיע לא מכבר הכרזה מעניינת. הוא אמר כי נתן ליהודים רבים לעבור מרוסיה לפולין, ביוזמו כי הם עומדים לעלות לישראל. הוא דיבר באופן מעורפל על היום בו תהיה עליה יהודית מברית-המועצות לישראל אפשרית, מבלי שתתפור את היהודים העולים לבוג' דים במולדתם הקודמת.

הו הצד הרוסי. ישנו גם צד ישראלי של המטבע. זהו המבחן לכנות רצוננו בעליה, כנות דאגתנו ליהודי רוסיה. איש שהבין זאת מראש הוא האדם שאני חושב אותו למוח הפוליטי הטוב ביותר של העם היהודי בימינו. למחרת קום המדינה הציע נחום גולדמן הצעה מהפכנית ממש, שאיש מבין מנהיגי יש' ראל לא הבין אותה בשכרון הנצחון. גולדמן הציע אז כי ישראל תהיה שוויץ שנייה. הוא תבע שהמדינה לא תצטרף אפילו לאו"ם, כשם שלא הצטרפה אליו שוויץ, כי אין כמעט אפשרות להישאר ניטראלי במסגרת האו"ם. כציוני אמיתי הבין גולדמן כי כל יכולי תה של ישראל לעזור בעתיד ליהודי התפוצות תהיה כרוכה ו' מותנית בכך שהמדינה תהיה ניט' ראלית לחלוטין, שתישאיר לגמרי מחוץ למאבק הגושים.

אפשר לדרוש את עליית יהודי רוסיה בכל מחיר ובכל מצב. אולם קשה להאמין שמנהיגי ברית-המועצות ישלחו שלושה מיליון יהודים כתגבורת אנושית למדינה שהיא חלק מן המערך האנטי-סובייטי ה' עולמי. לכן התנגד גולדמן להשתלבות יש' ראל בדוקטרינה של אייזנהאור. לדברי גולדמן, היתה גם יהדות אמריקה מבינה ומחייבת עמדה ניטראלית של ישראל.

גורם מעכב שני נעוץ במאבק הישראלי-ערבי. רוסיה מתחרה כיום בכל כוחה עם אמריקה על חסדי ערב. עליית-המונים מ' ברית-המועצות תהיה סטירת-לחי לערבים. ככל שתתקרב ישראל לשלום, לפחות עם חלק מהעולם הערבי, כן יהיה קל יותר לשכנע את הרוסים להרשות עליה זו. גם לבעיה זו יש צד שני ומשי' לים. עליה אדירה של מיליונים תיתכן רק בתנאי שלום, כאשר הכלכלה הישראלית תחדור לתוך המרחב הערבי. ללא השתלבות אין קליטה של ממש של המונים כאלה, וללא קליטה של ממש יהיו העולים כדורי-עופרת לרגלי המדינה.

דומני שכל הדברים האלה הם דברי הגיון, כמעט מושכלים-ראשוניים. עצם העובדה שיש צורך לחזור עליהם, מוכיח מה רב הבילבול בצמרת המדינה. הציונות יכולה להיות פרה חולבת — מין חיה שראשה באמריקה ועטינה ביש' ראל, הגיונה מסיסמות מלהיבות ונותנת לנו חלב. נדמה שזו כיום התמונה השלטת, והיא גורמת להפקרת הפזורה היהודית לטובת תועלתנו האנוכית. הציונות יכולה להיות גם סוסה אצילה — סוסה שתשא את המדינה לקראת יעדים גדולים. אין זו, אולי, חיה נוחה לציבור הרגיל לנחיות של כורסה מרופדת, אך היא מובילה לקראת עתיד. יעד גדול רומז לנו מרחוק: מדי' נה של שלושה, ארבעה, חמשה מיליונים.